

บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Antecedents Affecting Taxation Efficiency through Tax Law Compliance of City Municipalities in Northeastern Thailand

อรกัญญา อบทอง^{1*} อัยรดา พรเจริญ² อโนทัย หาระสาร³

^{1,2,3}คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ornkanya Obthong^{1*} Irada Phomcharoen² Anothai Harasam³

^{1,2,3}Faculty of Business Administration and Management, Ubonratchathani Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: ornkanya.og67@ubru.ac.th

(วันที่รับบทความ: 17 มกราคม 2569 วันที่แก้ไขบทความ 16 มีนาคม 2569 วันที่ตอบรับบทความ: 3 เมษายน 2569)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี 2) ศึกษาอิทธิพลของบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และ 3) ศึกษาบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เสียภาษีประเภทภาษีป้าย ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในเทศบาลนครของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 510 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบ การตรวจสอบความตรงเชิงจำแนก การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านภายใต้แบบจำลองเชิงเส้นทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี 2) บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี 3) บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 53

การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีเข้ากับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน

คำสำคัญ: บทลงโทษทางภาษี, บรรทัดฐานทางสังคม, ความไว้วางใจในหน่วยงาน, การนำเทคโนโลยีมาใช้, การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี, ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the influence of tax penalties, social norms, trust in government agencies, the adoption of technology in tax collection, and tax law compliance on tax collection efficiency; 2) to investigate the influence of tax penalties, social norms, trust in government agencies, and the adoption of technology in tax collection on tax law compliance; and 3) to analyze the antecedent factors affecting tax collection efficiency through tax law compliance in city municipalities in the Northeastern region of Thailand. The sample consisted of 510 taxpayers who paid signboard tax and land and building tax in city municipalities in the Northeastern region. Proportionate stratified random sampling was employed. Data were collected using a

questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, factor analysis, discriminant validity testing, and analysis of direct and indirect influences using mediating variable analysis under a generalized linear model.

The results revealed that: 1) tax penalties, social norms, trust in government agencies, the adoption of technology in tax collection, and tax law compliance significantly influenced tax collection efficiency; 2) tax penalties, social norms, trust in government agencies, and the adoption of technology in tax collection significantly influenced tax law compliance; and 3) tax penalties, social norms, trust in government agencies, and the adoption of technology in tax collection indirectly influenced tax collection efficiency through tax law compliance. Which together predicted 53.00% of the decision.

The findings indicate that tax law compliance plays a crucial mediating role linking tax penalties, social norms, trust in government agencies, and the adoption of technology in tax collection to tax collection efficiency in city municipalities in the Northeastern region of Thailand. The results can be used as guidelines for formulating policies and improving tax collection systems of local government organizations to enhance efficiency, transparency, and sustainability.

Keywords: Sanction Severity, Social Norms, Trust in Local Authority, Technology Adoption, Tax Law Compliance, Tax Collection Efficiency

บทนำ

การจัดเก็บภาษีถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของรัฐในการจัดหารายได้เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐได้มอบอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการบริหารและจัดเก็บรายได้ของตนเองอย่างเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบรายได้ในระดับท้องถิ่น (Itax, 2025) ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย และภาษีโรงเรือนและที่ดิน จึงเป็นแหล่งรายได้สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บจากประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่โดยตรง และถูกนำไปใช้ในการจัดบริการสาธารณะ เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค การดูแลความสะอาด และการส่งเสริมสุขภาพชุมชน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการปฏิรูประบบภาษีให้มีความทันสมัยมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง โดยเฉพาะเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลนครอุดรธานี และเทศบาลนครอุบลราชธานี ยังคงประสบปัญหาการจัดเก็บรายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 ระบุว่า จำนวนผู้ชำระภาษีจริงต่ำกว่าประมาณการ ขณะที่ยอดภาษีค้างชำระมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564 - 2566)

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดทั้งในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และศักยภาพในการบริหารจัดการภาษีของหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้อง สายธาร สะอาด และคณะ (2568) ที่ศึกษาปัจจัยในการจัดเก็บภาษีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษี ความพร้อมของระบบการจัดเก็บ และพฤติกรรมของผู้เสียภาษี ล้วนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรง สะท้อนให้เห็นว่า ข้อจำกัดด้านบุคลากร ระบบงาน และการรับรู้ของประชาชน ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานภาครัฐในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ เทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น กล่าวคือ เป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ขณะที่ประชาชนจำนวนมากยังคงประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมและแรงงานนอกระบบ ส่งผลให้ฐานภาษีมีความเปราะบาง อีกทั้งยังเผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บภาษี ปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มศักยภาพ

การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ได้แก่ บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า บทลงโทษทางภาษีที่มีความชัดเจน

สามารถลดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงภาษี (Rahmayanti et al., 2020) บรรทัดฐานทางสังคมมีบทบาทในการกระตุ้นแรงจูงใจด้านศีลธรรมในการเสียภาษี (Hallsworth et al., 2017) ความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐส่งผลต่อความสนใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี (Alm & Farooq, 2024; Nichelatti & Hiilamo, 2024) และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ e - filing และระบบตรวจสอบภาษี ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี (Hlomendlini, 2022; Dzansi et al., 2025) นอกจากนี้ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษียังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงปัจจัยด้านพฤติกรรมและบริบทของผู้เสียภาษีเข้ากับประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี โดยช่วยลดปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษี ลดภาระการบังคับใช้กฎหมาย และเพิ่มรายได้ของรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญ (Okoro et al., 2016; Marfiana & Santoso et al., 2024) บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการใช้เทคโนโลยีมิได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยตรงเท่านั้น แต่ยังส่งผลผ่านพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของประชาชน (Alm & Farooq, 2024; Dzansi et al., 2025; Surugiu et al., 2025; Mathias & Wardzynski, 2023) ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพของระบบภาษีในระยะยาว

ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยในประเทศยังมีจำนวนจำกัด และส่วนใหญ่เน้นศึกษาด้านความรู้ภาษีหรือการวางแผนภาษีของภาคธุรกิจ ขาดการวิเคราะห์เชิงสาเหตุของปัจจัยด้านจิตวิทยา สังคม และเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมการเสียภาษีของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น (พิมพ์กานต์ ปานจีน และ จริพงษ์ จันทรัมย์, 2565) นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมา ยังขาดการบูรณาการปัจจัยด้านบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี เพื่ออธิบายกลไกการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์อิทธิพลของบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเป็นตัวแปรส่งผ่าน เพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ในบริบทของการบริหารรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี
2. ศึกษาอิทธิพลของบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี ที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
3. เพื่อศึกษาบุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework)

การศึกษายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดทางทฤษฎีหลายประการ โดยทฤษฎีการยับยั้ง (Deterrence Theory) อธิบายว่าการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนและมีความรุนแรงสามารถลดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงภาษีของผู้เสียภาษีได้ เนื่องจากผู้เสียภาษีจะพิจารณาความเสี่ยงและต้นทุนของการกระทำผิดก่อนตัดสินใจ (Allingham & Sandmo, 1972) ในขณะเดียวกัน ทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm Theory) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลมักได้รับอิทธิพลจากการรับรู้พฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคม หากบุคคลรับรู้ว่าการเสียภาษีเป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังหรือเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ ก็จะมีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายภาษียิ่งขึ้น (Cialdini & Trost, 1998) นอกจากนี้ ทฤษฎีความไว้วางใจในสถาบัน (Institutional Trust Theory) อธิบายว่าระดับความไว้วางใจของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญต่อการยอมรับนโยบายของรัฐและการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยเมื่อประชาชนเชื่อมั่นว่าหน่วยงานรัฐดำเนินงานอย่างโปร่งใส

ยุติธรรม และใช้รายได้ภาษีเพื่อประโยชน์สาธารณะ จะส่งผลให้เกิดความเต็มใจในการเสียภาษียิ่งมากขึ้น (Tyler, 1990) ขณะเดียวกัน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสามารถอธิบายได้ผ่านแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ซึ่งระบุว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) และความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลต่อการยอมรับและการใช้งานระบบเทคโนโลยีของผู้ใช้ (Davis, 1989) นอกจากนี้ แนวคิดความลาดชันลื่นไถล (Slippery Slope Framework) ยังอธิบายว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของประชาชนเกิดจากความสมดุลระหว่างอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐและระดับความไว้วางใจของผู้เสียภาษีต่อหน่วยงานรัฐ โดยเมื่อประชาชนรับรู้ว่าการเสียภาษีมีความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและยุติธรรม จะส่งผลให้เกิดทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายโดยสมัครใจและการปฏิบัติตามจากการบังคับใช้กฎหมาย (Kirchler, et al., 2008) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงบูรณาการกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ในการอธิบายบทบาทของปัจจัยด้านบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี ที่มีผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีได้อย่างเป็นระบบ

แนวคิดเกี่ยวกับบทลงโทษทางภาษี

บทลงโทษทางภาษี (Sanction Severity) คือ การลงโทษในรูปแบบของการปรับเป็นจำนวนเงินสำหรับผู้เสียภาษีที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบทางภาษี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยบทลงโทษทางภาษีดังกล่าวถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินและเป็นสิ่งที่ผู้เสียภาษีไม่ต้องการเผชิญ จึงมีผลในการส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ (Rahmayanti et al., 2020) บทลงโทษทางภาษียังมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี กล่าวคือ บทลงโทษทางภาษีมีความรุนแรงมากเท่าใด ผู้เสียภาษียิ่งมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎหมายภาษียิ่งมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้เสียภาษียังมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงภาษีน้อยลง เนื่องจากกลัวต่อผลของการถูกตรวจสอบและการได้รับบทลงโทษทางภาษีที่รุนแรง (Marfiana & Santoso et al., 2024) บทลงโทษทางภาษียังมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เมื่อบทลงโทษทางภาษียิ่งมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จะทำให้ผู้เสียภาษียิ่งมีแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษียิ่งมากขึ้น ส่งผลให้ระดับการหลีกเลี่ยงภาษียิ่งลดลง และก่อให้เกิดรายได้ภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีที่ดีขึ้น (Slemrod, 2018) บทลงโทษทางภาษีจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยับยั้งพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษี และส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีที่สูงขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม

บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) คือ กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่สมาชิกในสังคมเข้าใจและยอมรับร่วมกัน ซึ่งทำหน้าที่เป็นแนวทางหรือข้อจำกัดของพฤติกรรมทางสังคม โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการบังคับใช้ทางกฎหมาย บรรทัดฐานเหล่านี้สร้างแรงกดดันทางสังคมที่ส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มปฏิบัติตาม (Cahyonowati et al., 2023) บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยสามารถกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกด้านศีลธรรม เมื่อบุคคลรับรู้ว่าตนประพฤตินอกเหนือจากพฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารด้วยบรรทัดฐานทางสังคมสามารถเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีในบริบทของการจัดเก็บภาษี (Hallsworth et al., 2017) บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี ผ่านการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือโดยสมัครใจของผู้เสียภาษี โดยเฉพาะเมื่อผู้เสียภาษีมีการระบุตัวตนร่วมกับกลุ่มสังคมที่ยึดมั่นในค่านิยมเรื่องความถูกต้องและความเป็นธรรม ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียภาษียิ่งมีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยสมัครใจมากขึ้น (Bornman, 2015) บรรทัดฐานทางสังคมจึงเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เสียภาษี โดยสามารถส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและสนับสนุนให้การจัดเก็บภาษีของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจในหน่วยงาน

ความไว้วางใจในหน่วยงาน (Trust in Local Authority) คือ ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อความชอบธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบของรัฐบาลในการดำเนินการต่าง ๆ (Kiptum et al., 2024) ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยเฉพาะในด้านการเสียภาษี เนื่องจากเมื่อประชาชนเชื่อมั่นว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และใช้ภาษีเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง จะส่งผลให้เกิดความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น (Alm & Farooq, 2024) ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เนื่องจากเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นในความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษียิ่งมากขึ้น

ซึ่งช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษี และส่งเสริมให้ระบบการจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Mathias & Wardzynski, 2023) ความไว้วางใจในหน่วยงานจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของรัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี (Technology Adoption) คือ การประยุกต์ใช้ระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี โดยครอบคลุมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีทางออนไลน์ การชำระเงินผ่านระบบดิจิทัล และการบริหารข้อมูลผู้เสียภาษีอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยลดความผิดพลาด เพิ่มความรวดเร็ว โปร่งใส และส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น (Kanyabwira, 2024) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธศาสตร์ต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยให้หน่วยงานภาษีสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว ลดโอกาสในการหลีกเลี่ยงภาษี และเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดเก็บภาษี (Hlomendlini, 2022) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธศาสตร์ต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยให้หน่วยงานภาษีสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้ ทรัพย์สิน และกิจกรรมทางการเงินของผู้เสียภาษีได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมาก ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบการหลีกเลี่ยงภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายภาษี ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Mathias & Wardzynski, 2023) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความสะดวกในการบริหารจัดการระบบภาษี ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีกับประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี

การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี (Tax Law Compliance) คือ การที่ผู้เสียภาษียื่นรายงานฐานะทางการเงินของตนอย่างถูกต้องและชำระภาษีตามข้อบังคับของกฎหมายอย่างเต็มจำนวน (Lin et al., 2020) ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี หมายถึง ความสามารถของรัฐในการจัดเก็บภาษีได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และลดการรั่วไหลของรายได้ โดยใช้ระบบและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อช่วยให้การเก็บภาษีเป็นระบบมากขึ้น ลดการหลีกเลี่ยงภาษี และเพิ่มรายได้ของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ (Alshawi et al., 2023) การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมียุทธศาสตร์ต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เนื่องจากเมื่อผู้เสียภาษีดำเนินการตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้องและโปร่งใส จะช่วยลดปัญหาการเลี่ยงภาษี การทุจริต และการยกยอกเงิน ส่งผลให้รัฐสามารถจัดเก็บรายได้ภาษีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (Okoro et al., 2016) การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบภาษีที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายอย่างสมัครใจ จะช่วยลดต้นทุนในการตรวจสอบและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของรัฐ

บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดย และ Marfiana & Santoso et al. (2024) กล่าวว่า การกำหนดบทลงโทษที่มีความชัดเจน เหมาะสม และมีการบังคับใช้อย่างสม่ำเสมอ ช่วยลดแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษี และส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้น เมื่อระดับการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเพิ่มสูงขึ้น ย่อมส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี ทั้งในด้านการเพิ่มรายได้ การลดการรั่วไหลของฐานภาษี และการเพิ่มความถูกต้องของกระบวนการจัดเก็บ ในด้านบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษี โดยบรรทัดฐานที่สนับสนุนการเคารพกฎหมายและไม่ยอมรับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษี จะสร้างแรงกดดันทางสังคมในเชิงบวกให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น ซึ่ง Nichelatti & Hiilamo (2024) และ Dzansi et al. (2025) พบว่า เมื่อผู้เสียภาษีรับรู้ว่าการเสียภาษีเป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง และยอมรับจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีที่ดีขึ้น ส่วนปัจจัยความไว้วางใจในหน่วยงานรัฐมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษี เมื่อผู้เสียภาษีมีความเชื่อมั่นว่าหน่วยงานจัดเก็บภาษีดำเนินงานด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และใช้รายได้ภาษีเพื่อประโยชน์สาธารณะ จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยสมัครใจ การเพิ่มขึ้นของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีดังกล่าว ส่งผลให้ประสิทธิภาพการเก็บภาษีของรัฐเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Lamantia & Pezzino, 2021; Surugiu et al., 2025) นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธศาสตร์เชิงบวกต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษี Beerli et al. (2021) และ Rahayuningsih & Putra (2025) พบว่า ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดข้อผิดพลาด เพิ่มความรวดเร็ว และสนับสนุนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อผู้เสียภาษีรับรู้ถึงความน่าเชื่อถือและความเป็นธรรมของระบบจัดเก็บภาษีจะนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผล

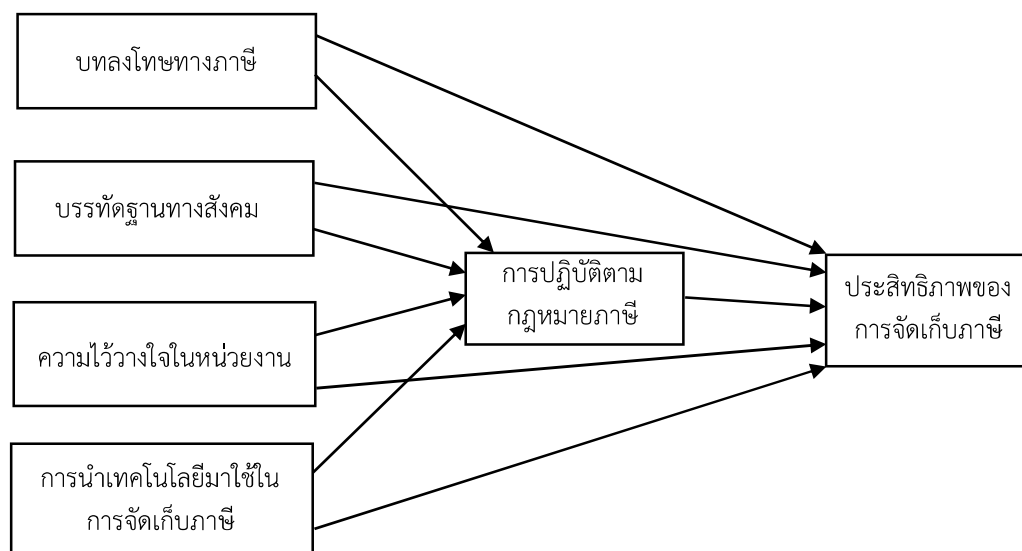
ต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีทั้งในด้านรายได้และต้นทุนการบริหารจัดเก็บ ดังนั้นการเพิ่มระดับการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของผู้เสียภาษีจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีของรัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว จึงนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

- H1: บทลงโทษมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H2: บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H3: ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H4: การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธวิธีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H5: การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมียุทธวิธีต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
- H6: บทลงโทษมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
- H7: บรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
- H8: ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
- H9: การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธวิธีต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
- H10: บทลงโทษมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H11: บรรทัดฐานทางสังคม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H12: ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
- H13: การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธวิธีต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยพิจารณาให้ บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี เป็นตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี โดยมีการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เป็นตัวแปรส่งผ่าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้เสียภาษีประเภทภาษีป้าย ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในเขตเทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน พ.ศ.2567 แบ่งเป็น 1) เทศบาลนครขอนแก่น 2) เทศบาลนครนครราชสีมา 3) เทศบาลนครอุดรธานี

4) เทศบาลนครอุบลราชธานี 5) เทศบาลนครสกลนคร และ 6) เทศบาลนครบุรีรัมย์ จำนวน 109,433 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามแนวคิดของ Hair et al. (2019) ซึ่งเสนอว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างควรใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10 - 20 เท่าของจำนวนดัชนีชี้วัด โดยการวิจัยนี้มีข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรแฝงจำนวน 51 ข้อ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในอัตรา 10 เท่า คิดเป็นจำนวน 510 คน โดยใช้การเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งประชากรทุกคนมีโอกาสถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกัน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

ตารางที่ 1 สัดส่วนจำนวนตัวอย่าง

เทศบาลนคร	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ขอนแก่น	34,643	161
นครราชสีมา	30,565	143
อุดรธานี	22,389	104
อุบลราชธานี	11,401	53
สกลนคร	6,291	29
บุรีรัมย์	4,144	20
รวม	109,433	510

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูล ทั้งหมด 57 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 6 ข้อ ส่วนที่ 2 บุพปัจจัยของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 51 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ได้แก่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยมากที่สุด (Likert, 1932)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถาม (IOC) มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งหากมีค่ามากกว่า .50 ขึ้นไป จะถือว่าคำถามข้อนั้น วัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Best & Kahn, 1997) โดยแบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง .67 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try - out) ได้แก่ ผู้เสียภาษีในเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสว่างวีระราช จังหวัดชลบุรี จำนวน 50 ชุด จากนั้นนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) กำหนดเกณฑ์ที่ .80 ขึ้นไป โดยค่าดังกล่าว แสดงถึงระดับความสอดคล้องภายในที่ดีของเครื่องมือวัด (Hair et al., 2019) ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .96

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบ การตรวจสอบความตรงเชิงจำแนก และการวิเคราะห์หือทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวแปรแฝงผ่านโดยใช้แบบจำลองเชิงเส้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 55.69 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 56.47 มีสถานภาพสมรส จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 66.08 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 65.29 และผลการวิเคราะห์ภาพรวมบุพปัจจัย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมาก

ไปน้อย ดังนี้ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = .31) รองลงมา ความไว้วางใจในหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .39) และ บทลงโทษทางภาษี ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = .45) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตัวแปร	Loading Factor	KMO / Bartlett's / p	Eigenvalues	Cumulative (%)
บทลงโทษทางภาษี	.77 - .87	.91 / 3996.794 / .00	6.30	70.06
บรรทัดฐานทางสังคม	.68 - .75	.90 / 2067.998 / .00	4.84	53.78
ความไว้วางใจในหน่วยงาน	.62 - .91	.84 / 2536.590 / .00	4.79	53.30
การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี	.69 - .86	.92 / 3440.019 / .00	6.04	60.45
การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.70 - .87	.88 / 1732.764 / .00	3.94	65.71
ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.83 - .90	.92 / 4434.557 / .00	6.22	77.78

จากตารางที่ 2 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถามโดยใช้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อทดสอบความเหมาะสมของตัวชี้วัดในแต่ละตัวแปร ตามแนวทางของ Hair et al. (2019) และ Field (2018) โดยพิจารณาค่า Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) ค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่า Factor Loading เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีค่า KMO อยู่ระหว่าง .84-.92 และ ค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยมีค่า Factor Loading อยู่ในช่วง .62 - .91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ .40 ที่กำหนดไว้ ผลการสกัดองค์ประกอบพบว่า ตัวแปรบทลงโทษทางภาษามีค่า Eigenvalue เท่ากับ 6.30 อธิบายความแปรปรวนรวมได้ ร้อยละ 70.06 ตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคมมีค่า 4.84 อธิบายได้ร้อยละ 53.78 ตัวแปรความไว้วางใจในหน่วยงาน มีค่า 4.79 อธิบายได้ร้อยละ 53.30 ตัวแปรการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียค่า 6.04 อธิบายได้ร้อยละ 60.45 ตัวแปรการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมียค่า 3.94 อธิบายได้ร้อยละ 65.71 และตัวแปรประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมียค่า 6.22 อธิบายได้ร้อยละ 77.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม ตัวชี้วัดของแต่ละตัวแปรสามารถรวมกันเป็นองค์ประกอบได้อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นว่าแบบสอบถามมีคุณภาพที่ดี และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) อยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรตาม (Y)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	บรรทัดฐานทางสังคม	ความไว้วางใจในหน่วยงาน	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี	การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
บทลงโทษทางภาษี	.53**	.43**	.43**	.57**	.57**
บรรทัดฐานทางสังคม	-	.46**	.48**	.47**	.55**
ความไว้วางใจในหน่วยงาน		-	.63**	.50**	.52**
การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี			-	.51**	.52**
การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี				-	.63**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า Pearson's Correlation อยู่ระหว่าง .43 – .63 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง (Hair et al., 2019) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในระดับที่เหมาะสม และไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงซ้อน (Multicollinearity) เนื่องจากไม่มีค่าสหสัมพันธ์ใดเกิน .80 จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดไปใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Type	Effect	Estimate	SE	β	z	p
Indirect	บทลงโทษทางภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.10	.01	.11	5.82	.00**
	บรรทัดฐานทางสังคม $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.03	.01	.03	2.44	.01*
	ความไว้วางใจในหน่วยงาน $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.06	.01	.05	3.68	.00**
	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.05	.01	.06	3.73	.00**
Component	บทลงโทษทางภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.24	.02	.35	8.60	.00**
	การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.44	.05	.31	7.91	.00**
	บรรทัดฐานทางสังคม $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.07	.02	.10	2.56	.01*
	ความไว้วางใจในหน่วยงาน $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.15	.03	.18	4.16	.00**
	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.13	.03	.19	4.23	.00**
Direct	บทลงโทษทางภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.18	.03	.19	4.81	.00**
	บรรทัดฐานทางสังคม $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.19	.03	.19	5.13	.00**
	ความไว้วางใจในหน่วยงาน $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.14	.04	.12	3.03	.00**
	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.10	.04	.10	2.54	.01*
Total	บทลงโทษทางภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.29	.03	.30	7.69	.00**
	บรรทัดฐานทางสังคม $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.22	.04	.23	5.71	.00**
	ความไว้วางใจในหน่วยงาน $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.20	.04	.18	4.27	.00**
	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี	.16	.04	.16	3.83	.00**

R = .73 R² = .54 R²adj = .53 F = 119.14 Sig. = .00

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เป็นตัวแปรส่งผ่าน และประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เป็นตัวแปรตาม ดังนั้น ผลการวิเคราะห์อภิมูลทางตรงพบว่า ตัวแปรบทลงโทษทางภาษีมียุทธพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .19$, $p = .00$) และตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคม มียุทธพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .19$, $p = .00$) และตัวแปร ความไว้วางใจในหน่วยงาน มียุทธพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .12$, $p = .00$) และตัวแปรการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมียุทธพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .10$, $p = .01$) แสดงว่า บทลงโทษ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้ระบบการจัดเก็บภาษี ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยตรง โดยสมการเชิงสถิติของอภิมูลทางตรง มีดังนี้

ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี = .19 (บทลงโทษทางภาษี) + .19 (บรรทัดฐานทางสังคม) + .12 (ความไว้วางใจในหน่วยงาน) + .10 (การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี) + .31 (การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี)

ส่วนอิทธิพลทางอ้อมพบว่า ตัวแปร บทลงโทษ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี มีอิทธิพลผ่าน การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ .24, .07, .15 และ .13 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญที่ถ่ายทอดผลของบทลงโทษ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการใช้เทคโนโลยี ไปสู่ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยสมการเชิงสถิติของอิทธิพลทางอ้อมประกอบด้วย

การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี = .24 (บทลงโทษทางภาษี) + .07 (บรรทัดฐานทางสังคม) + .15 (ความไว้วางใจในหน่วยงาน) + .13 (การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี)

และเมื่อคำนวณอิทธิพลทางอ้อมได้ว่า

บทลงโทษทางภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี = $.24 \times .44 = .10$

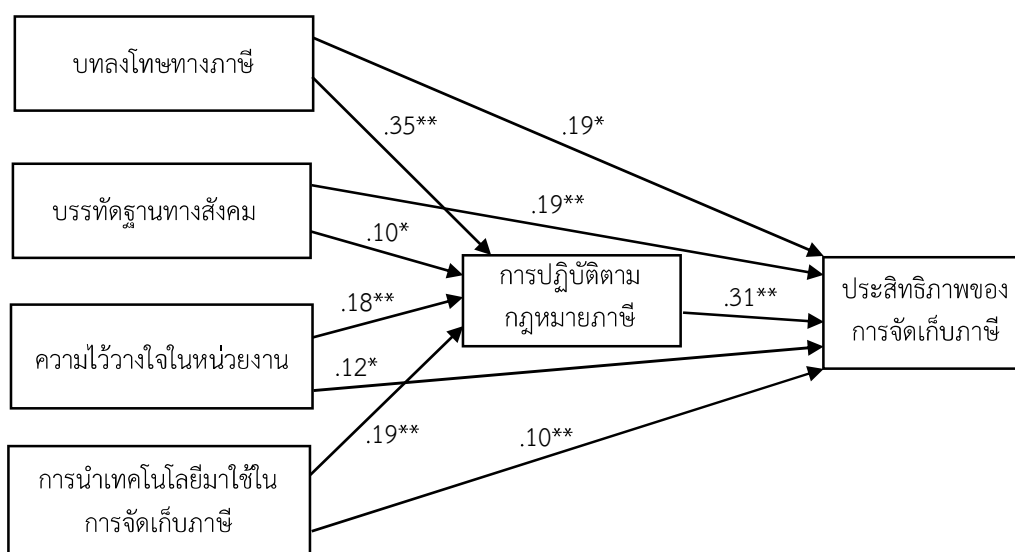
บรรทัดฐานทางสังคม $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี = $.07 \times .44 = .03$

ความไว้วางใจในหน่วยงาน $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี = $.15 \times .44 = .06$

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี $\rightarrow$ การปฏิบัติตามกฎหมายภาษี $\rightarrow$ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี
= $.13 \times .44 = .05$

แสดงให้เห็นว่า บทลงโทษทางภาษี มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี รองลงมาคือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี, ความไว้วางใจในหน่วยงาน และบรรทัดฐานทางสังคม ตามลำดับ ส่วนอิทธิพลรวมเมื่อพิจารณาผลของอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมร่วมกัน พบว่าบทลงโทษทางภาษีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมากที่สุด ($\beta = .30, p = .00$) รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม ($\beta = .23$) และการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษี ($\beta = .18$) และความไว้วางใจในหน่วยงาน ($\beta = .16$) ตามลำดับ จากการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์พบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้รับอิทธิพลทางบวกจากบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี และความไว้วางใจในหน่วยงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ .24, .07, .15 และ .13 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้รับอิทธิพลจากบทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษี และความไว้วางใจในหน่วยงาน โดยบทลงโทษเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติตามสูงที่สุด ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ช่วยเสริมให้ผู้เสียภาษามีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยบทลงโทษทางภาษีมีอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = .35$) รองลงมาคือการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ($\beta = .31$) และบรรทัดฐานทางสังคม ($\beta = .19$)

โดยภาพรวม แบบจำลองอธิบายตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ .73 ($R = .73$) ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถพยากรณ์การเกิดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 53.00 ($R^2_{adj} = .53$) และสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรส่งผ่านที่ได้จากการวิเคราะห์สมการเชิงสาเหตุ ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปเป็นแผนภาพแสดงเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ภายในโมเดลได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางพยากรณ์ของบทลงโทษ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บภาษี ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าสมมติฐานทั้งหมดจำนวน 13 ข้อ ได้รับการยอมรับทั้งหมด โดยผลการทดสอบชี้ให้เห็นว่า บทลงโทษทางภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีทั้งในลักษณะของอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญ ที่เชื่อมโยงผลของบทลงโทษ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บภาษี ไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี โดยตัวแปรทั้งสี่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความครบถ้วน ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลรวมของตัวแปรในแบบจำลองพบว่า บทลงโทษทางภาษีเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมากที่สุด รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม ความไว้วางใจในหน่วยงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บภาษี ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการด้านบทลงโทษยังคงมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยับยั้ง (Deterrence Theory) ที่อธิบายว่าการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนจะช่วยลดแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษี เนื่องจากผู้เสียภาษีมักพิจารณาความเสี่ยงและต้นทุนของการกระทำผิดก่อนตัดสินใจ (Allingham & Sandmo, 1972) อีกทั้งบทลงโทษทางภาษียังมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี แสดงว่า เมื่อประชาชนรับรู้ว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาจนำไปสู่โทษปรับหรือการดำเนินการทางกฎหมาย จะทำให้เกิดความระมัดระวังและมีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น บทลงโทษจึงทำหน้าที่เป็นกลไกยับยั้งเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เสียภาษี ผลการวิจัยยังพบว่าบทลงโทษมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ซึ่งสอดคล้องกับ Rahmayanti et al. (2020) และ Lin et al. (2020) ที่พบว่ามาตรการลงโทษที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้จริงช่วยลดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบภาษีโดยรวม

บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี แสดงว่าค่านิยมและพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของผู้เสียภาษี เมื่อประชาชนรับรู้ว่าคนในชุมชนปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้องก็จะมีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจมากขึ้น สอดคล้องกับ Marfiana & Santoso et al. (2024) ที่ระบุว่าบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยสร้างพฤติกรรมเสียภาษีที่ถูกต้องและต่อเนื่อง นอกจากนี้ บรรทัดฐานทางสังคมยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เนื่องจากเมื่อประชาชนส่วนใหญ่ร่วมมือกันปฏิบัติตาม

กฎหมาย จะช่วยให้กระบวนการจัดเก็บภาษีดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ Stemrod (2018) ที่ระบุว่า พฤติกรรมการเสียภาษีของประชาชนจะมีความมั่นคงและต่อเนื่องมากขึ้น เมื่อผู้เสียภาษีสึกว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมปฏิบัติตามกฎหมายเป็นปกติ เพราะความเชื่อว่าผู้อื่นทำถูกต้อง จะทำให้ตนเองมีแรงจูงใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามในทิศทางเดียวกัน ระบบภาษีที่มีผู้ร่วมมือจำนวนมากย่อมทำให้การจัดเก็บภาษีดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความไว้วางใจในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี แสดงว่า เมื่อประชาชนรับรู้ว่าเทศบาลดำเนินงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และมีธรรมาภิบาล จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้น สอดคล้องกับ Hallsworth et al. (2017) ที่ระบุว่าความไว้วางใจต่อหน่วยงานรัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และยังส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี เนื่องจากความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐทำให้ประชาชนร่วมมือในการชำระภาษีมากขึ้น สอดคล้องกับ Bornman (2015) ที่อธิบายว่า ความไว้วางใจในหน่วยงานรัฐเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประชาชนยอมรับกฎหมายและปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งช่วยให้กระบวนการจัดเก็บภาษีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายที่ซ้ำซ้อน

การใช้เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยเทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอน เพิ่มความสะดวก และลดต้นทุนในการชำระภาษี ทำให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ง่ายขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Chan et al. (2023) และ Mathias & Wardzynski (2023) ที่พบว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มระดับการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบจัดเก็บภาษี นอกจากนี้ เทคโนโลยียังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีผ่านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เนื่องจากระบบดิจิทัลช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ (Dzansi et al., 2025)

การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมียุทธวิธีทางตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี กล่าวคือ เมื่อประชาชนชำระภาษีอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และตรงเวลา จะช่วยให้กระบวนการจัดเก็บภาษีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระการติดตามหนี้ค้างชำระ และเพิ่มความถูกต้องของข้อมูลภาษี ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Kirchler (2007) และ Bornman (2015) ที่ระบุว่าภาระหนี้ค้างชำระของพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนประสิทธิภาพและความโปร่งใสของระบบภาษีในระยะยาว ในมุมมองของพฤติกรรมภาษี การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจาก การปฏิบัติตามโดยสมัครใจ (Voluntary Compliance) และ การปฏิบัติตามจากการบังคับใช้กฎหมาย (Enforced Compliance) โดยบทลงโทษเป็นกลไกสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายที่ช่วยยับยั้งพฤติกรรมหลบเลี่ยงภาษี (Kirchler, 2007) อย่างไรก็ตามการสร้างความร่วมมือโดยสมัครใจผ่านความไว้วางใจในหน่วยงานรัฐและการรับรู้ถึงความชอบธรรมของระบบภาษี จะช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้น การบริหารจัดการเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรผสมผสานทั้งมาตรการด้านบทลงโทษและการสร้างความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านบทลงโทษทางภาษี เนื่องจากบทลงโทษที่ชัดเจนจะช่วยลดแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงภาษี เทศบาลควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับบทลงโทษทางภาษีให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้สะดวก โดยควรประชาสัมพันธ์รายละเอียดเกี่ยวกับอัตราค่าปรับ ดอกเบี้ย และผลทางกฎหมายจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลและระบบภาษีออนไลน์ของเทศบาล นอกจากนี้ควรพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้สามารถอธิบายข้อมูลด้านบทลงโทษทางภาษีแก่ผู้เสียภาษีได้อย่างถูกต้อง และจัดให้มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบภาษีและส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

2. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม เนื่องจากการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนเมื่อประชาชนรับรู้ว่าการเสียภาษีเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม เทศบาลควรใช้กลไกทางสังคมในการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยสร้างการรับรู้ว่าการจ่ายภาษีอย่างถูกต้องเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่ปฏิบัติและยอมรับในสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกฝังค่านิยมที่ไม่สนับสนุนการหลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งเผยแพร่ตัวอย่างที่ดีของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เพื่อเสริมสร้างบรรทัดฐานเชิงบวก กระตุ้นให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้น

3. ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เนื่องจากการสร้างความร่วมมือโดยสมัครใจผ่านความไว้วางใจในหน่วยงานรัฐและการรับรู้ถึงความชอบธรรมของระบบภาษีจะช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างยั่งยืนในระยะยาว เทศบาลจึงควรส่งเสริมการจัดสำนึกด้านการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการสื่อสารให้ประชาชนตระหนักว่าการเสียภาษีเป็นทั้งหน้าที่ตามกฎหมายและความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ควรบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษีในกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนและสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านภาษีตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายตัวแปรในการศึกษา งานวิจัยในอนาคตควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ความรู้ด้านภาษี ทักษะคิดต่อกฎหมายภาษี ความพึงพอใจต่อการให้บริการ และการสนับสนุนจากผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความลึกของแบบจำลองและช่วยอธิบายพฤติกรรมปฏิบัติตามภาษีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การขยายพื้นที่ศึกษา ควรศึกษาหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น เช่น เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน

3. การใช้วิธีวิจัยแบบผสม งานวิจัยในอนาคตอาจใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน เช่น แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติ แรงจูงใจ และประสบการณ์ของผู้เสียภาษี ซึ่งจะช่วยให้มีความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

4. การศึกษาปัจจัยเชิงระบบของการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ควรศึกษาข้อจำกัดของระบบภาษีท้องถิ่นในด้านเทคนิค เช่น การจัดการฐานข้อมูล การเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ หรือการใช้งานระบบ LTAX และ e-LAAS เพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้มีความเสถียรและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.

สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_64.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*.

สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_65.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *สรุปรายงานรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2566*.

สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.dla.go.th/work/money/data/03/summary_66.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *ข้อมูลรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*.

สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.dla.go.th/work/money/data/03/Summary_67.pdf

พิมพ์กานต์ ปานจิ้น และ จริพงษ์ จันทรงาม. (2565). พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการวางแผนภาษีของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(1), 172-186.

สายธาร สะอาด, ประพนธ์ คำผา, และ อัยรดา พรเจริญ. (2568). ปัจจัยในการจัดเก็บภาษีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(1), 278-293.

Allingham, M. G., & Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1(3-4), 323-338.

Alm, J., & Farooq, Z. (2024). Increasing tax collections by local governments in developing countries by improving tax compliance. *International Center for Public Policy Working Paper Series*, 24(6), 1-34.

Alshawi, E. J., Al-Tamimi, S. A., & Al Anssari, M. A. (2023). The impact of electronic invoices adoption and tax regulations' compliance on tax revenues in Iraq: Mediating impact of tax collection efficiency. *International Journal of Instructional Cases*, 7(2), 80-93.

- Beeri, I., Zaidan, A., & Zeedan, R. (2021). Willingness to pay taxes through mutual trust: The effect of fairness, governability, tax enforcement and outsourcing on local tax collection rates. *Governance*, 34(4), 1045-1068.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1997). *Research in education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- Bornman, M. (2015). The determinants and measurement of trust in tax authorities as a factor influencing tax compliance behaviour. *Journal of Economic and Financial Sciences*, 8(3), 772-789.
- Cahyonowati, N., Ratmono, D., & Juliarto, A. (2023). The role of social norms and trust in authority in tax compliance dilemmas. *Cogent Business & Management*, 10(1), 1-15.
- Chan, H. F., Gangl, K., Supriyadi, M. W., & Torgler, B. (2023). The effects of increased monitoring on high wealth individuals: Evidence from a quasi-natural experiment in Indonesia. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 215, 244-267.
- Cialdini, R. B., & Trost, M. R. (1998). Social influence: Social norms, conformity and compliance. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The Handbook of Social Psychology*, 4, 151-192.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Dzansi, J., Jensen, A., Lagakos, D., & Telli, H. (2025). Technology and tax capacity: Evidence from local governments in Ghana. *NBER Working Paper Series*, 29923, 1-72.
- Fehr, E., & Gächter, S. (2000). Cooperation and punishment in public goods experiments. *American Economic Review*, 90(4), 980-994.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hallsworth, M., List, J. A., Metcalfe, R. D., & Vlaev, I. (2017). The behavioural insights team as tax collector: Using natural field experiments to enhance tax compliance. *Journal of Public Economics*, 148, 14-31.
- Hlomendlini, E. A. (2022). *The impact of artificial intelligence on tax collection*. Master's thesis, University of Pretoria.
- Itax. (2025). *ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง: หลักเกณฑ์ อัตรา และวิธีคำนวณ*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.itax.in.th>
- Kanyabwira, J. C. (2024). *The contribution of electronic tax system in efficiency tax collection in Rwanda*. Shanghai National Accounting Institute.
- Kiptum, A., Kapkiyai, C., & Kirui, D. (2024). Tax service quality, trust in government and tax compliance among small and medium enterprises in North Rift Economic Bloc. *SEISENSE Journal of Management*, 7(1), 170-185.
- Kirchler, E. (2007). *The economic psychology of tax behaviour*. Cambridge University Press.
- Kirchler, E., Hoelzl, E., & Wahl, I. (2008). Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic Psychology*, 29(2), 210-225.
- Lamantia, F., & Pezzino, M. (2021). Social norms and evolutionary tax compliance. *The Manchester School*, 89(3), 385-405.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Lin, Y., Wong, K., Wang, Y., Zhang, R., Dong, B., Qu, H., & Zheng, Q. (2020). TaxThemis: Interactive mining and exploration of suspicious tax evasion groups. *arXiv preprint*. 97(2), 400-405.
- Marfiana, A., & Santoso, R. A. (2024). The influence of audit probability, sanction severity, and social norms on enforced tax compliance with patriotism as a moderation variable. *Educoretax*, 4(4), 424-436.

- Mathias, E., & Wardzynski, A. (2023). *Leveraging anti-money laundering measures to improve tax compliance and help mobilize domestic revenues* (IMF Working Paper No. WP/23/83). *International Monetary Fund*.
- Nichelatti, E., & Hiilamo, H. (2024). The effect of citizens' perception of governance on tax compliance: A cross-country analysis of 32 Sub-Saharan African countries. *The European Journal of Development Research*, 36, 1198-1226.
- Okoro, F. M., Oshoiribhor, E. O., & John-Otumu, M. A. (2016). A framework for detecting fraudulent activities in Edo State tax collection system using investigative data mining. *International Journal of Artificial Intelligence and Applications*, 7(3), 11-21.
- Rahayuningsih, D. A., & Putra, M. (2025). The role of voice and empathy in trust on tax compliance. *European Journal of Business and Management Research*, 10(2), 49-57.
- Rahmayanti, N. P., Sutrisno, T., & Prihatiningtias, Y. W. (2020). Effect of tax penalties, tax audit, and taxpayers' awareness on corporate taxpayers' compliance moderated by compliance intentions. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 9(2), 118-124.
- Slemrod, J. (2018). *Tax compliance and enforcement*. National Bureau of Economic Research.
- Surugiu, M. -R., Vasile, V., Surugiu, C., Mazilescu, C. R., Panait, M. -C., & Bunduchi, E. (2025). Tax compliance pattern analysis: A survey-based approach. *International Journal of Financial Studies*, 13(1), 14.
<https://doi.org/10.3390/ijfs13010014>
- Tyler, T. R. (1990). *Why people obey the law*. Yale University Press.